

**ACADEMIA DE ȘTIINȚE A MOLDOVEI
INSTITUTUL INTEGRARE EUROPEANĂ ȘI
ȘTIINȚE POLITICE**

Cu titlu de manuscris
C.Z.U: 327 100:043.3

MALAI IRINA

**LOCUL ȘI ROLUL STATULUI NAȚIONAL ÎN PROCESELE
GLOBALIZĂRII**

**SPECIALITATEA: 23.00.01 – TEORIA, METODOLOGIA ȘI ISTORIA
POLITOLOGIEI; INSTITUȚII ȘI PROCESE POLITICE**

Autoreferat al tezei de doctor în științe politice

CHIȘINĂU, 2012

AUTOREFERATUL ȘTIINȚIFIC

Teza a fost elaborată în Secția Politologie a Institutului Integrare Europeană și Științe Politice al Academiei de Științe a Moldovei

Conducător științific:

Roșca Alexandru, doctor habilitat în filozofie, academician, AȘM

Referenții oficiali:

Nazaria Sergiu, doctor habilitat în științe politice, conferențiar universitar, IRIM

Bucătaru Igor, doctor în științe politice, conferențiar universitar, USM

Membri ai Consiliului Științific Specializat:

Moraru Victor, doctor habilitat în științe politice, profesor universitar, IIEȘP al AȘM

Juc Victor, doctor în filozofie, conferențiar universitar

Anikin Vladimir, doctor habilitat în științe politice, conferențiar universitar

Ciobu Emil, doctor în filozofie, conferențiar universitar, USM

Stercul Natalia, doctor în științe politice, USM

Susținerea va avea loc la **5 aprilie 2012, ora 15⁰⁰** în ședința Consiliului Științific Specializat DH 18.23.00.01-16 de pe lângă Institutului Integrare Europeană și Științe Politice al Academiei de Științe a Moldovei; Adresa: MD 2012, mun. Chișinău, bulevardul Ștefan cel Mare și Sfânt, 1.

Teza de doctorat și Autoreferatul pot fi consultate la Biblioteca Națională a Republicii Moldova, la Biblioteca Științifică Centrală a AȘM și pe pagina Web a CNAA al Republicii Moldova (www.cnaa.acad.md).

Autoreferatul a fost expediat la 2 martie 2012

Secretar științific al
Consiliului Științific Specializat,
doctor în filozofie, conferențiar universitar

Juc Victor

Conducător științific,
doctor habilitat în filozofie,
academician

Roșca Alexandru

Autor

Malai Irina

REPERE CONCEPTUALE ALE CERCETĂRII

Actualitatea temei. Către începutul secolului XXI globalizarea a devenit o noțiune de bază în măsură deplină să caracterizeze procesele complicate de dezvoltare a lumii. Diversele dimensiuni ale globalizării se manifestă ca tendințe principale de modernizare a cosmonomiei. Din anii nouăzeci ai secolului XX procesele globalizării se află în centrul atenției a politicianilor și cercetătorilor ca o realitate obiectivă nouă. Esența acesteia constă în lărgirea și sporirea nivelului relațiilor reciproce între state și popoare; formarea spațiului informațional planetar; apariția pieței mondiale a capitalurilor, mărfurilor și a forței de muncă; internaționalizarea problemelor de securitate, conflictelor interetnice și interconfesionale; factorii de influență tehnogenă asupra mediului înconjurător și altele.

Premisele accelerării proceselor gobalizării consistă în revoluția informațională ce asigură fundamentul tehnic pentru crearea rețelelor informaționale; internaționalizarea capitalului și înăsprirea concurenței pe piețele mondiale; deficitul resurselor naturale și agravarea luptei pentru controlul asupra acestora; dizbalanța caracteristicilor demografice; majorarea presiunii tehnogene asupra naturii și răspândirea armelor de distrugere în masă, astfel majorându-se riscul unei catastrofe mondiale. În pofida eterogenității circumstanțelor menționate, acestea sânt strâns legate între ele, iar interacțiunea lor determină caracterul complex și contradictorii al proceselor globalizării.

Globalizare este însoțită de anumite schimbări ale locului și rolului statelor contemporane în structura politico-economică a comunității mondiale. În condițiile păstrării de către statele naționale a rolului de principali subiecți ai relațiilor internaționale, globalizarea contribuie la apariția unor noi actori și structuri efective. Există o necesitate obiectivă de păstrare a statului național în calitate de centru de consolidare și dezvoltare a culturii, trăsăturilor politico-juridice originale și de susținere a identității naționale.

Actualitatea temei este condiționată, pe de o parte, de schimbarea epocii istorice și caracterul transformărilor politice din ultima perioadă, iar pe de altă parte, de necesitatea atingerii unui nivel calitativ nou de conștientizare a problemelor privind dezvoltarea statului în condițiile globalizării. Elucidarea temei date presupune pătrunderea în esența studierii perspectivelor transformării statului național sub influența proceselor de globalizare, relevarea cauzelor cu privire la potențialele conflicte dintre ele și căilor de soluționarea lor.

Descrierea situației în domeniul de cercetare și identificarea problemelor de cercetare. Lucrările din ultima perioadă conțin elaborări fundamentale privind unele aspecte ale evoluției statelor contemporane. Cercetarea fenomenului statului național ca cea mai răspândită formă de organizare a puterii publice este efectuată în lumina tradiției intelectuale și

civilizaționale europene. O atenție deosebită este acordată cercetării premizelor, forțelor motrice, direcțiilor și mecanismelor globalizării, metodelor, ritmului lor, rezultatelor și perspectivelor ei, problemelor formării noilor centre de luare a deciziilor și modalităților de reglementare a executării acestora.

Este, însă, de remarcat că în lucrările dedicate statului național accentul este pus cu precădere pe dimensiunile sale etnice. În literatura care vizează globalizarea locul central îl ocupă elucidarea multilateralității acestui fenomen. Dar cea mai puțin elaborată este tematica privind corelația, interacțiunea și conexiunea dintre statul național și globalizare. Anume pe acest itinerar vom îndrepta cercetările pe care vom încerca să le efectuăm în această teză.

Scopul și sarcinile tezei. Scopul lucrării este studierea problemelor și perspectivelor de dezvoltare a statului național, specificului transformării funcțional-structurale și fortificării sale în procesul globalizării. Atingerea scopului propus presupune rezolvarea următoarelor sarcini:

- studierea literaturii de specialitate pe marginea temei noastre și identificarea problemelor de cercetare;
- analiza și concretizarea principalelor interpretări ale conceptului de stat național;
- precizarea și generalizarea abordărilor privind fenomenul globalizării;
- depistarea și studierea mecanismelor de influență a proceselor globale asupra dezvoltării statului și societății;
- identificarea tendințelor de modificare a sarcinilor și funcțiilor prioritare ale statului național în mediul globalizat;
- determinarea căilor și mijloacelor de optimizare a funcționării statului național în scopul păstrării locului și rolului său fundamental în viața națională și în relațiile internaționale;
- extinderea și aprofundarea studierii tendințelor dezvoltării politice interne și internaționale a Republicii Moldova în condițiile globalizării.

Baza metodologică și teoretico – științifică. La baza conceptuală a tezei stă lucrările cercetătorilor ruși, americani, europeni și moldoveni, care au studiat unele aspecte structurale ale statului național și ale fenomenului de globalizare, aplicând în acest scop diverse modalități de abordare. Un sprijin metodologic și teoretic important pentru cercetarea noastră au fost operele autorilor: B. Bady [15], I.V. Bromlei [17, 18], L.M.Drobizheva [19], I.I.Lukashuk [20, 21], G.Soros [35, 36], V.A.Tishkov [13, 37, 38, 39], E. Toffler [14], E. Hobsbaum [44].

Printre studiile politologice pe problemele globalizării și statalității realizate în Republica Moldova este necesar să menționăm unele lucrări ale lui V. Beniuc [1], V. Moraru [7], V. Țurcan

[7], V.G. Moșneaga [6,7], Nazaria S. [31], A.N. Roșca [12], Gh.Rusnac [6,7], V.A. Sacovici [34], V. Juc [5].

Analiza lucrărilor acestora și a altor cercetători ne-a permis să semnalăm și să sintetizăm ideile deja existente pentru a forma viziunea autorului asupra problemei în cauză, pentru a stabili contururile și direcțiile de perspectivă ale cercetărilor în domeniu investigat.

O importanță deosebită pentru elaborarea concepției tezei a avut-o utilizarea edițiilor periodice, rezultatelor forurilor și conferințelor internaționale; documentelor uniunilor și structurilor interstatale și regionale; concepțiile politicii interne și externe ale diferitor țări, fondurilor și asociațiilor politico-științifice internaționale pe probleme actuale ale globalizării și dezvoltării statale.

Metodologia studiului se bazează pe metodele generale ale cunoașterii științifice, principiile conceptuale ale abordării sistematice, considerentele funcțional-structurale de analiză, preceptele instituționalismului și hermeneuticii juridice, concluziile fenomenologiei (cu păstrarea de către autor a pozițiilor materialiste), abordările cultural-civilizaționale și sinergetice gândite din punct de vedere critic. În același timp lucrarea se sprijină pe principiile științifice formulate în cadrul teoriei realismului și neorealismului care permit de a înțelege și aprecia specificul funcționării structurilor naționale și globale, precum și al relațiilor interstatale, al politicii interne și externe a statelor naționale concrete. Totodată sunt aplicate analiza de scenariu, metodele modelării și cele particular-științifice ale cunoașterii cum sunt cele formal-juridică și comparativ-juridică. În calitate de procedee și măsuri accesorii au fost aplicate de asemenea metodele logicii formale (în special metoda comparativă și content analysis) și dialectice.

Noutatea științifică a tezei. Problema științifică abordată constă în cercetarea și determinarea locului și rolului statului național în procesele globalizării. Teza reprezintă în sine rezultat al analizei și generalizării elaborărilor științifice pe tema dată, o tentativă de a semnală problemele actuale privind interacțiunea dintre statul național și globalizare, de a releva locul și rolul primului în dezvoltarea celei de a doua, precum și viceversa, de a pronostica, în măsura posibilităților, destinele de mai de parte ale ambelor fenomene, de a examina eventualele scenarii ale dezvoltării politice a Republicii Moldova în contextul proceselor integraționale. Caracteristica generală a noutății lucrării se focalizează în următoarele realizări:

- trecerea în revistă a lucrărilor la temă și relevarea gradului de investigare a ei;
- amplificarea argumentării actualității, importanței și necesității examinării în complex, sistemice și interdependente a problemelor statului național și globalizării;
- precizarea noțiunii de stat național, dezvoltarea procesului de transformare a funcțiilor și sarcinilor sale în contextul proceselor de globalizare;

- sistematizarea caracteristicilor proceselor de globalizare;
- evidențierea evoluției statului național în mediul globalizat în direcția păstrării caracterului său universal;
- sinteza problemelor privind dezvoltarea politicii interne și externe a Republicii Moldova în epoca globalizării;
- elaborarea unor concluzii și recomandări științifice fundamentate pentru studiere ulterioară și soluționarea practică a problemelor abordate în studiu.

Importanța teoretică. Considerentele teoretice și concluziile politico-practice expuse în lucrare, precum și abordările metodologice pot fi aplicate în procesul cercetărilor general-teoretice și științifico-practice ale problemelor ce țin de raporturile internaționale și dezvoltarea globală, de evoluția statului național, societății civile și culturii politice. Importanța științifico-teoretică a studiului constă în analiza sistemică a aparatului de noțiuni, esenței și perspectivelor statului național în condițiile globalizării.

Valoarea aplicativă a tezei Materialele tezei pretind a fi utile pentru perfecționarea activității politice și de stat, practicii diplomatice în condițiile reînnoirii politico-sociale a civilizației contemporane. Conținutul și rezultatele studiului pot servi drept bază pentru cercetările ulterioare ale problemelor dezvoltării mondiale contemporane, pentru pregătirea materialelor științifico-didactice, cursurilor de lecții în domeniul politologiei, sociologiei, etc.

Rezultatele științifice principale înaintate spre susținere:

1. Considerentele cu privire la necesitatea fortificării locului și rolului statelor naționale în condițiile globalizării crescânde a lumii contemporane. În această problemă foarte importantă poziția autorului investigației date este opusă raționamentelor multor politologi despre îngustarea substanțială a funcțiilor și diminuarea rolului guvernelor și parlamentelor naționale în dezvoltarea societăților contemporane și relațiilor internaționale.
2. Raționamentele vizavi de ipostasele statului național ca subiectul și ca obiect al influenței proceselor de globalizare, ceea ce în cercetările prezente nu și-a găsit o elaborare satisfăcătoare.
3. Concluziile despre potențialitatea, limitele și prerogativele statului național, despre măsurile de sporire a eficacității sale, a capacității de a se opune efectelor negative ale globalizării, de a apăra interesele naționale, de a asigura securitatea națională, de a realiza aspirațiile și năzuințele fiecărui popor, de a garanta drepturile și liberalitățile cetățenilor.
4. Raționamentele generalizate privind perspectivele, direcțiile și problemele dezvoltării statelor naționale în condițiile extinderii, diversificării și aprofundării proceselor de globalizare.

5. Viziunea panoramică a problemelor și consecințelor influenței globalizării asupra dezvoltării politice a Republicii Moldova.

Aprobarea rezultatelor. Rezultatele studiului au fost aprobate la conferințe științifice internaționale și naționale: Conferința a Doua a Universităților Europene „From Vancouver to Vladivostok: Volunteering Universities for a Participative Society”, Proiectul Est – Vest, Madrid, Spania (iulie 2001); conferința Internațională, proiect „Assistance and Rapid Co-operation for Operations of Conflict Prevention. Crisis management and Post-conflict Rehabilitation in International missions”, Madrid, Spania, OSCE, Helsinki-Espana (mai 2003); Conferința Științifică Internațională „Procesul de Globalizare: Provocări și Soluții”, Chișinău, RM (25.10.2003); Simpozionul științific „RM în contextul noilor relații ale Europei de Sud – Est”, Chișinău, USM (19 ianuarie 2006); Simpozionul științific „Probleme actuale ale securității internaționale”, Chișinău, USM (19.12.2007); Simpozionul științific internațional „Sisteme politice tranzitorii și asigurarea coeziunii sociale în contextul integrării europene”, Chișinău, AȘM, IFSSP (25.10.2007); Reuniune II a mesei rotunde „Rusia – Moldova: dialogul în numele viitorului”, Chișinău, RM (11.12.2008); Conferința Științifică Națională “Sistemul politic din RM și puterea de stat: evoluție și perspective”, Chișinău, AȘM, IIEȘP (08 octombrie 2009); III Conferința Internațională “Dialoguri Transnistrene/ Приднестровские Диалоги”, British Embassy Кишинэу, APE, Vadul-lui-Vodă, RM (14-15.11.2009); Conferința Științifică Națională “Societatea contemporană în viziunea tinerilor cercetători: provocări, contribuții, perspective”, Chișinău, AȘM, IIEȘP (martie 2010); Conferința Internațională „Cooperarea internațională privind adaptarea resurselor de apă și ecosistemelor râului Nistru la schimbările climaterice”, BST proiect „Activizarea cooperării moldo-ucrainene și participării societății în elaborarea și implementarea politicii transfrontaliere și măsurilor cu privire la adaptarea resurselor de apă a râului Nistru la schimbările climaterice ” (18.11. 2011).

Rezultatele investigațiilor au fost prezentate, discutate și aprobate la ședințele Secției Politologie a IIEȘP al AȘM și la Seminarul Științific de Profil din cadrul IIEȘP al AȘM.

Publicațiile la tema tezei. Considerentele de bază și unele interpretări ale problemelor abordate au fost expuse în 10 lucrări publicate, în volum de 4,4 c. ed.

Volumul și structura tezei. Teza de doctor conține o introducere, patru capitole, concluzii și recomandări, bibliografia, 157 de pagini.

Cuvintele cheie. națiune, etnie, stat, stat național, suveranitate, globalizare, probleme globale, dimensiuni globale, interes național, cosmonomie, ordine mondială, organe suprastatale, structuri transnaționale, comunitate internațională, cooperare internațională, structuri regionale, cooperare regională, etc.

CONȚINUTUL TEZEI

Structura tezei este determinată de scopurile și sarcinile cercetării și este alcătuită din introducere, patru capitole ce cuprind șase paragrafe, sinteza rezultatelor obținute, concluzii și recomandări, bibliografie, lista cuvintelor - cheie și lista abrevierilor.

În *introducere* este elucidată actualitatea și gradul de elaborare a temei, sânt definite scopul și sarcinile de bază ale studiului, dezvăluite noutatea științifică a lucrării, expuse principiile teoretico-metodologice și metoda de analiză, importanța teoretică și valoarea practică precum și date despre aprobarea rezultatelor și structurii tezei.

Primul compartiment al tezei „**Analiza literaturii de specialitate privind problemele statului național și globalizării**” este dedicat examinării elaborărilor și situației existente în domeniu, evidențierii rezultatelor deja obținute în cercetarea principalelor fenomene abordate în lucrare: statului național și globalizării. Am constatat în cunoștință de cauză că cercetarea fenomenelor date ocupa un loc semnificativ în științele politice moderne. Situația socio-politică și economică contemporană indică o atitudine ambiguă față de globalizare, din punct de vedere teoretic și practic. Actualizarea discuțiilor despre fenomenul globalizării și a noii orânduirii mondiale cu un număr mai mare de actori internaționali a condiționat apariția la sfârșitul secolului al XX-lea începutul secolului al XXI-lea a noilor aspecte în acest domeniu. Probleme, cum ar fi chipurile, involuția statului național în direcția eroziunii și anihilării funcțiilor sale, reducerii rolului său în procesele de globalizare au devenit subiecte controversate în cercurile științifice, politice, economice și internaționale.

Totodată, în studiile recente ale cercetătorilor străini și din Republica Moldova sunt vehiculate idei în apărarea și sporirea prerogativelor statului național în procesul decizional pentru ca aceasta să poată răspunde provocărilor generate de globalizare. Acest lucru se referă în special la problemele contracarării și prevenirii a amenințărilor teroriste, la problemele mediului și alimentării, crize financiare și economice, etc.

În literatură sunt promovate puncte de vedere conform cărora globalizarea decurge cu mai mult succes în cazurile când statul intervine mai puțin, sau nu intervine deloc, în acest proces.

Elaborarea concepțiilor cu privire la globalizare este asociată cu lucrările reprezentanților intelectuali din țările, care s-au manifestat și continuă să evalueze ca "promotori ai globalizării", Marea Britanie și SUA, Z. Bauman [16], F. Fukuyama [2, 40, 41, 42], T. Friedman [3], S. Huntington [4, 43], K. Ohmae [8], R. Robertson [9], J. Rosenau [10, 11], etc.

În același timp, în cercetările recente, acești analiști au tind să sublinieze importanța rolului statului național. Un punct de vedere similar va fi promovat și în studiul de față. Globalizarea face ca dezvoltarea structurii sociale a societăților moderne să capete o dimensiune

supranațională. Indivizii afectați de procesele globalizării, fiind parte a comunităților tradiționale mari și mici (național-statale, socio-profesionale, etnice, religioase, teritoriale, etc.), încearcă să formeze noi identități. Această situație ilustrează conexiunea dintre realitatea tradițională (națională și teritorială) și cea nou creată (la nivel global).

În prezent, cercetătorii intră în noi dezbateri asupra strategiei globalizării și a noii realități din lumea interdependentă, locului și rolului statului național în condițiile mondializării. Prin urmare, teoreticienii în materie de relații internaționale fac declarații ambigue cu privire la evoluția structurilor naționale în contextul creșterii interdependenței și cooperării interstatale. Ne-am dori să subliniem în acest sens, că rolul statului național nu scade, dar se manifestă tendința de modificare a esenței, formei, instrumentelor și stilului său. Sinteza silogismelor și elaborărilor prezentate ne permite să concluzionăm că intersectarea problemelor de globalizare și de dezvoltare a statului național are un caracter complex și multidirecțional. În momentul de față, printre diversitatea abordărilor nu s-a găsit nici o înțelegere clară și fără echivoc a impactului globalizării asupra destinului statului național, ca subiect și obiect al relațiilor internaționale.

Ideile vizavi de tendințele de atenuare a statului național, care prevalau o anumită perioadă, poartă mai mult un caracter relativ în comparație cu prevederile altor sisteme economice, politice și ideologice.

În *compartimentul al doilea „Baza teoretico-metodologică a cercetării problematiceii statului național și proceselor de globalizare”* se propun și se analizează abordările privind esența noțiunii „stat național”, se dezvăluie reperele conceptuale ale studierii proceselor de globalizare.

În *paragraful întâi*, în calitate de termeni inițiali sunt examinate „națiunea” și „statul”. Nația este definită reieșind din caracteristica ei ca o comunitate etnică pe de o parte, iar pe de alta parte, ca o totalitate a cetățenilor statului indiferent de apartenența lor etnică. Națiunea prezintă o formațiune simbolică ce exprimă sentimentul de apartenență la totalitate de indivizi care în condițiile globalizării adeseori sunt privați de contact fizic direct în limitele unui teritoriu anumit. În soluționare sarcinilor studiului am reieșit din considerentele că în calitate de semne evidente ale națiunii se prezintă: comunitatea relațiilor de gospodărire, teritoriului, limbii și culturii, conștiința națională și statul. La etapa contemporană de dezvoltare istorică națiunea se manifestă ca structură supraetnică, ca formă de integrare socio-culturală și politico-statală a populației. În procesul de formare a națiunii un rol principal aparține statului, în afară căruia se poate vorbi doar de etnie, neam, dar nu de națiune.

O altă categorie de bază supusă examinării în acest paragraf o reprezintă statul. El este analizat aici în calitate sa de principal institut politic în lupta pentru spațiul vital al națiunii. Una

din funcțiile sale constă în „construcția națională”, adică activitatea îndreptată la întărirea identității naționale. Totodată construcția națională este examinată nu ca o acțiune de o singură dată, dar ca un proces continuu de integrare a caracteristicilor regionale, social-politice, spirituale ale poporului, unindu-le prin conștientizarea comunității lor. În lucrare se fundamentează teza conform căreia statul, ca principal institut al sistemului politic, nu este legat de conceptul de națiune în sensul îngust al cuvântului.

Pe parcursul cercetărilor se dovedește, că statul reprezintă toată societatea în ansamblu, de către el și din numele lui se iau toate deciziile puterii ce țin de membrii societății și sânt obligatorii pentru ei toți. Aceasta este forma politică de bază de integrare a societății pe un teritoriu geografic strict definit, care se supune unui anumit tip de dominare politică. Statul este purtătorul puterii, jurisdicția cărei se răspândește asupra tuturor membrilor societății și pe tot teritoriul țării. El are menirea de a crea condiții pentru vitalitatea și funcționarea societății civile, institutelor ei de bază, principiilor și valorilor. Caracterizând statul, inclusiv ca organizare politică a societății civile, noi presupunem identitatea de esență a societății civile și a statului. Se poate vorbi despre identitate de esență a societății civile și a statului. Statul ocupă un loc deosebit în lumea politicului constituind un element de bază în jurul căruia se unesc toate celelalte părți componente. În teză se evidențiază și se analizează trăsăturile care pun în evidență caracterul național al statului și cele care el le dobândește sub influența proceselor de globalizare. Se subliniază că în condițiile globalizării un principiu important al statului este definit de universalism sau comunitarism. În plan formal nu există stereotipuri naționale specifice de conduită, specificitatea acestora la unele sau alte grupuri etnice, religioase sau altele. Statul are menirea de a apăra interesele și drepturile cetățeanului în parte, căruia i-a fost cauzat un prejudiciu material sau moral, indiferent de statutul său social sau apartenență națională și religioasă.

Paragraful al doilea este dedicat dezvoltării esenței proceselor de globalizare. În ultimele decenii tema globalizării a devenit una actuală și intens discutată de diferiți experți. Economiiștii vorbesc despre globalizarea economiei, geografii despre formarea asociațiilor de megapolisuri enorme, sociologii despre convergența în modul de viață, politologii despre accelerarea transnaționalizării, sporirea interdependenței statelor naționale, diminuarea suveranității lor. În unele situații cauza globalizării constă în agravare a problemelor globale, care depășesc interesele diferitor clase și sisteme sociale și de rezolvarea cărora depinde în mare măsură viitorul lumii contemporane. În acest paragraf, de rând cu analiza abordărilor privind cercetarea proceselor de globalizare, întâlnite în literatura de specialitate, întreprindem tentativa de a sistematiza indicii globalizării și de a identifica impactul lor asupra dezvoltării mondiale.

Bazându-ne pe sinteza de opinii ale specialiștilor privind globalizarea, evidențiem caracterul ei obiectiv. Menționăm că globalizarea se manifestă prin dezvoltarea a economiei mondiale. Esența globalizării se relevă și prin dimensiunea politică a schimbărilor lumii contemporane. Sfera relațiilor interstatale devine mai complicată. Proportii impunătoare iau așa-numitele inițiative civile, care își asumă responsabilitatea pentru marea majoritate a problemelor globale și conflicte inter-regionale. Statele naționale, fiind actorii principali ai politicii mondiale, inițiază și intră în relații complexe, nu numai între ele, ci și cu alți subiecți ai relațiilor internaționale. Concomitent sfera de activitate ale tuturor subiecților interacțiunii pe plan internațional sunt conexe.

De aici se deduce o definiție mai optimală a globalizării care reflectă mai adecvat influența contradictorie a proceselor de globalizare asupra dezvoltării statului național. Pe de o parte, se manifestă tendința, spre reducerea volumului funcțiilor interne și externe ale statului național, spre slăbirea mecanismelor de influență asupra stării de lucruri în plan național și internațional. Pe de altă parte, statul are menirea să se opună consecințelor negative ale globalizării precum și să adapteze și să valorifice rezultatele pozitive și unicele ale schimbărilor globale. Condiționând situația de criză în funcționarea statalității, globalizarea contribuie în același timp la fortificarea formațiunilor statale, la întărirea pozițiilor și structurilor statului în calitate de institut al puterii politice.

În *compartimentul al treilea intitulat „Semnele și funcțiile statului național în contextul dimensiunii globale”* se analizează statul național ca subiect al dezvoltării și obiect de influență a globalizării, este abordată și elucidată problema interesului național și securității naționale ca imperative ale geostrategiei statului contemporan.

În *primul paragraf* se analizează semnele distinctive, funcțiile și ipostazele (subiect – obiect) ale statului național apărut ca rezultat al evoluției istorice și aflat pînă acum în proces de deferire în țările slab dezvoltate și în proces de modernizare în societățile avansate. Semnul-cheie al statului național îl prezintă suveranitatea, modificările conținutului căreia au oferit prilej unui șir de cercetători de a vorbi despre criza statului național și despre tendința de anihilare a acestui institut. O altă trăsătură distinctivă a statului național o reprezintă dimensiunea teritorială. Procesele de globalizare, au provocat tendința de micșorare a atașamentului persoanei de un teritoriu anumit, diminuarea importanței resurselor materiale în legătură cu majorarea rolului celor intelectuale. În același timp globalizare și localizarea concomitentă au devenit două caracteristici de esență în epoca contemporană. În caracteristica globalizării teritoriul statului încetează să fie doar un spațiu fizic care îl definește, încadrat în hotare geografice stabilite.

Procesele de globalizare produc modificări de hotare ale statelor după formula „lărgire fără unire”.

În deosebi se menționează că statul național reprezintă în sine un ansamblu de instrumente politice eficiente pentru rezolvarea problemelor etnice, religioase și culturale generate de diferite manifestări de intoleranță, alienare și dispoziții extremiste. Statul național contemporan în esența sa este unul multiethnic fapt care îndeosebi se evidențiază în condițiile globalizării. În cadrul statului național adaptarea politică și socio-culturală constă în cunoașterea limbii de stat, istoriei, legilor fundamentale, etc.

În rândul semnelor obligatorii ale statului național se numără egalitate politică și juridică a persoanelor independent de apartenență etnică precum și dreptul fiecărei etnii la originalitate culturală, și participarea egală a cetățenilor (supușilor) la procesul de administrare de stat nemijlocit sau prin reprezentanți. Globalizare a contribuit la o răspândire largă a principiilor democratice în lumea contemporană și la constituirea noilor formațiuni naționale, la renașterea conștiinței naționale, implementarea noilor forme de integrare socială, apariția fenomenelor socio-politice ca cetățenia și concetățenia.

Examinînd statul național ca subiect principal al promovării proceselor regionale și planetare, am luat în cont și influența globalizării asupra sa. Se demonstrează că rolurile de subiect și obiect ale statului național în contextul mondializării nu numai diferă între ele, dar și se află totodată într-o legătură dialectică. Este subliniat că fortificarea rolului statului național ca subiect al derulării proceselor de globalizare este o condiție primordială a supraviețuirii sale, deoarece anume prin acest rol sunt exercitate funcțiile vitale ale acestui important organism social-politic al contemporaneității. Rezumăm aici că țările care se includ pasiv în proiectele elaborate de alți actori din scena regională sau mondială evoluează mult mai puțin ca subiecți ai globalizării și mai mult ca obiect al acesteia, suportând în primul rînd efectele negative ale activităților celor cu inițiativă, care sunt de regulă și cei mai puternici.

În *al doilea paragraful* în calitate de semne și funcții de bază ale statului național contemporan, noi semnalăm determinarea, apărarea și asigurarea intereselor naționale și securității naționale. Considerăm că, conceptele de interes și securitate națională clar elaborate arată în ce măsură statul național răspunde cerințelor și intereselor majorității populației, corelează aceste cerințe cu interesele elitei ce se află la putere și în ce măsură, conform acestor cerințe, statul național este gata a se opune pericolelor și provocărilor, generate de globalizare, precum și de diferite agenți politici interni cu orientări antistatale.

Utilizând categorii filozofice și politologice în compartimentul dat se detalizează cercul de noțiuni adecvate interesului național și securității naționale. Unii teoreticieni din domeniul

statului și dreptului consideră că esența statului rezultă din interesele grupurilor/claselor sociale pe care acesta le servește. De fapt, însă, statul exprimă și apară interesele națiunii, societății, straturilor/păturilor sociale, precum și interesele individuale ale cetățenilor săi. Cu cât mai bine, mai eficace statul reflectă aceste interese, cu atât el este mai stabil și mai durabil. Concluzionăm că interesele național-statale reprezintă în sine un sistem integrat având o structură, un scop și legături funcționale. Pe de altă parte, caracterul de sistem al intereselor național-statale inițial este introdus în integritatea sociumului prin care apare statul. Se menționează că anume statul este cel mai evident purtător al intereselor național-generale pe arena internațională, deoarece numai acest organism social dispune de întreaga totalitate de instituții capabile să îndeplinească tot complexul de măsuri, începând cu conștientizarea necesităților și terminând cu realizarea lor. Chintesența paragrafului constă în ideea, că păstrarea valorilor și intereselor fundamentale, lărgirea volumului lor sunt incluse în politica de bază a securității naționale. Concepția securității naționale presupune statul în calitate de jucător de frunte pe scena vieții sociale, ca tutore al cetățenilor săi, unicul și egalul partener în relațiile cu alte state. Problema privind starea de pregătire a sistemului de securitate național al fiecărei țări în parte de a se integra în sistemul global de securitate în noile condiții, capacitatea lui de a se opune pericolelor și provocărilor contemporane, este importantă din punct de vedere geopolitic și necesită o abordare serioasă privind cercetarea și rezolvarea ei practică.

În *compartmentul al patrulea* „**Raportul dintre principiul național și tendințele globale în dezvoltarea lumii contemporane**” se examinează perspectivele evoluției statului național în mediul global precum și influența globalizării asupra dezvoltării politice interne și externe a Republicii Moldova. Sunt studiate principalele provocări de criză care influențează starea ei pe plan național și global, se fac unele recomandări ce țin de alegerea căii ulterioare în evoluția republicii.

În *paragraful întâi* este prezentată una din principale tendințe ale dezvoltării statale și naționale contemporane care se manifestă prin restructurarea hărții politice actuale ale lumii. La baza studiului este pusă sinteza alternativelor existente vizavi de organizarea politică clasică a societății contemporane; mijloacelor capabile să atenueze apariția contradicțiilor; mecanismelor de asigurare a funcționării eficiente a statului național sub influența proceselor de globalizare. Analiza perspectivelor și direcțiilor în alegerea formelor evoluției statului se realizează prin folosirea abordării de scenariu conjugată cu metodele de modelare și corelare a factorilor de bază. Noi evidențiem trei scenarii posibile de organizare în perspectivă a statului național: juridic, informațional și de resurse. Analiza fiecărui din ele a permis de a ajunge la concluzia că statul național se poate păstra atât în modul său aproape clasic, cât și în modul noilor formațiuni

suprastatale – „polistatelor”, ale căror părți componente se arată altele, mai mici după mărime state naționale. Importanță are nu atât mărimea teritoriului cât factorii care influențează definirea strategiei și tacticii construcției de stat. În legătură cu acest fapt, în paragraful dat se presupune că, luând în considerație caracterul schimbător al proceselor de globalizare, evoluția statului național va trece într-o variantă adaptativ mixtă a scenariilor prezentate. Nivelul și gradul de predominare a fiecărui scenariu au un caracter individual pentru fiecare stat în parte sau grupuri de state.

Examinând perspectivele evoluției statului național, noi subliniem că modificările vor viza, în primul rând, formele lui, configurația cărora este deja pronosticată. O modificare nu mai puțin serioasă o vor suferi și funcțiile statului, limitarea și îngustarea cărora presupune în sine o variantă așteptată a dezvoltării statale în scopul stabilirii balanței cu structurile societății civile. Modificărilor esențiale va fi supusă suveranitatea națională, iar caracterul ei va deveni mai puțin definit. Și dacă sub noțiunea de stat național se înțelege o modificare istorică concretă a statului, apoi afirmația privind transformarea lui esențială este considerată de autor destul de argumentată prin faptul că vorba nu este despre „dispariția treptată” a statului, dar despre apariția unuia din tipurile, premergătoare noii faze de dezvoltare a statalității.

Paragraful doi este dedicat analizei evoluției Republicii Moldova, în calitate de stat național, prin prisma politicii sale interne și externe. În ultimul pătrar al secolului XX a ieșit în vîleag o criză de proporții a instituțiilor ce compun cadrul statului național. Majoritatea statelor naționale s-au arătat nepregătite pentru noile procese de globalizare în toate domeniile. O parte din funcțiile lor a început să se ridice la nivel suprastatal (UE, NATO, „G8”), iar o parte, la nivelul structurilor municipale. În locul federalismului închis în limite administrative vine regionalismul, luând în considerare noile sisteme geoeconomice ale coordonatelor dezvoltării mondiale. În asemenea condiții are loc devenirea și formarea statului suveran și independent – Republica Moldova.

Procesele obiective și dinamice ale globalizării au condiționat, după părerea noastră, ieșirea republicii la o etapă nouă de formare a statalității sale naționale. Situația geopolitică a țării a creat dificultăți în căutarea locului său pe arena internațională. Procesul definirii vectorului politicii sale și interesului național se examinează de către noi prin prisma analizei concepției politicii interne și externe care au suferit un șir de modificări începând cu anul 1991. Drept rezultat s-a impus elaborarea priorităților de bază ale dezvoltării Republicii Moldova în conformitate cu legislația în vigoare: promovarea reformelor social-economice; restabilirea și asigurarea integrității teritoriale; ridicarea nivelului de bunăstare a poporului; construirea statului de drept, etc.

Accelerarea proceselor de globalizare a condiționat intensificarea eurointegrării republicii. Planul de acțiuni UE-RM prezintă în sine un document care stabilește programul, scopul strategic și sarcinile prioritare ale statului. Susținerea contactelor apropiate cu comunitatea europeană nu exclude păstrarea și lărgirea legăturilor reciproc avantajoase stabilite în limitele spațiului post-sovietic. Intensificarea amenințărilor și proceselor de globalizare presupune pentru republică orientarea legislației și strategiei de securitate în direcția minimizării nivelului corupției și crimei organizate, curmării traficului ilicit, excluderii separatismului, soluționării diferendului transnistrean etc. Scopurile eurointegrării se intersectează cu direcțiile punctate în programele naționale și strategiile de dezvoltare internă a republicii. Realizarea scopului principal al politicii naționale este posibilă cu condiția realizării ei tehnice și de continuitate.

CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI

A doua jumătate a secolului XX a fost marcată de schimbări profunde în sistemul stabilității mondiale și în opiniile tradiționale vizavi de principiile de bază ale organizării sale.

Dacă anterior la baza existenței popoarelor se afla dreptul la autogovernare și autoproclamare a independenței statale, la formarea statelor autonome, inviolabilitatea suveranității de stat, respectarea principiului echilibrului de putere, în timpul de față ordinea mondială se bazează pe necesitatea interacțiunii globale și consolidarea relațiilor dintre un număr tot mai mare de participanți la procesele de globalizare.

În condițiile agravării problemelor cu care se confruntă umanitatea și apariția noilor amenințări, nici un stat nu este capabil singur să-și asigure propria securitate, să-și promoveze în mod eficient politica sa economică, energetică, socială, etc. Prin urmare, este important de a anticipa diverse variante de dezvoltare a arhitecturii politice globale și de a identifica cele mai utile, sau cele mai puțin dezastruoase din ele.

Principalele direcții de influență a globalizării asupra statelor naționale și instituțiilor sale afectează toate sferile societății. Consolidarea statelor naționale se impune ca un răspuns practic la provocările globalizării și ca o mișcare menită să apere principiul suveranității sale. Implicarea activă a statelor naționale în abordarea problemelor globale indică acel fapt că soluționarea eficientă a acestora este posibilă anume la nivel de stat , și nu în cadrul organizațiilor internaționale.

Instituțiile statale au menirea de a preveni și de a combate acutizare a problemelor planetare, cum ar fi schimbările climaterice, distrugerea stratului de ozon, extinderea deșerturilor, exalările bioxidului de carbon, creșterea criminalității, epidemiile și sărăcia.

În perspectivă, anume statul național se va ocupa (mai întâi la el acasă) de soluționarea multor probleme globale, cum ar fi la moment nereglementarea megapolisurilor, intensificarea izolării individului în societate și altele.

Statele naționale vor fi nevoite să soluționeze problemele optimizării condițiilor de concurență, precum și sarcina privind crearea infrastructurii guvernării mondiale.

Statele naționale se modifică și trebuie să se modifice pentru a nu pierde competitivitatea într-o lume în curs de globalizare. Procesele globalizării nu contribuie la dispariția statelor naționale, ci mai degrabă la crearea premizelor pentru transformarea și modificarea rolului lor în realitatea economică și a tehnologiilor informaționale. Diminuarea efectelor negative ale globalizării, depășirea riscurilor pe care aceasta le generează este posibilă numai în cadrul promovării unei politici de stat riguroase în diverse domenii, îmbunătățirii eficienței managementului. Este important să se determine modul în care statele, instituțiile internaționale

și corporațiile trebuie să se adapteze la provocările globalizării, inclusiv la apariția unor fluxuri financiare tot mai rapide și potențial mai detonante, la transnaționalismul în curs de dezvoltare și la creșterea inegalităților sociale, atât pe plan intern, cât și la nivel inter statal.

În plan economic, globalizarea a condus la o situație, prin care s-a majorat numărul agenților economici și politici nonguvernamentali, acestea atribuindu-și funcțiile anterior exercitate de către stat. Puterea economică a corporațiilor transnaționale depășește capacitatea guvernelor, chiar și a țărilor moderat dezvoltate.

În dezvoltarea socială organizațiile nonguvernamentale au o influență tot mai mare asupra opiniei publice, asupra politicii, elaborării legislației, deasemenea îndeplinesc funcții de protecție socială și participă la activități ale comitetelor și comisiilor ONU.

Sistemul global de comunicare marginalizează rolul statului național în funcționarea câmpului informațional, făcând practic imposibil controlul guvernamental asupra fluxului de informații.

În procesul de luare a deciziilor statul național tot mai des apelează la expertiza bussinesului privat și a organizațiilor nonguvernamentale, ce dispun, în unele privințe, de o bază informațională mai vastă, decât structurile statului. Se produce o pierdere treptată a monopolului statului național asupra unor funcții politice și economice.

Scenariile posibile ale dezvoltării statelor naționale și a întregii organizări mondiale, analizate în această lucrare emană cu anumită claritate ideea unei eventuale guvernări colective, exercitată de către un grup de state democratice avansate. Această formă de guvernare permite elaborarea metodelor și mijloacelor eficace de prevenire a răspândirii armelor de distrugere în masă, reducerea riscului violențelor, consolidarea luptei împotriva terorismului, crearea condițiilor pentru modernizarea economică și socială, inclusiv și pentru democratizarea țărilor în curs de dezvoltare.

Formarea unui sistem internațional stabil al relațiilor internaționale va deschide noi perspective în fața țărilor în tranziție, va crea premisele necesare pentru avansarea lor pe calea progresului.

Analiza dezvoltării mondiale ne demonstrează că statul național și globalizarea sunt fenomene obiectiv compatibile. Globalizarea nu presupune lichidarea statului național, ci contribuie la transformarea volumului și calității funcțiilor sale în conformitate cu sarcinile noi apărute. Globalizarea impune statului național cerințe sporite, dictate de necesitățile dezvoltării social-economice, asigurării stabilității interne și menținerii păcii și securității internaționale.

În lipsa unui rol activ al statului național procesele de globalizare își pot pierde dinamica, sensul și orientările spre anumite scopuri. Modificările rapide ale condițiilor economico-politice

și social-culturale de viață a oamenilor provoacă necesitatea perfecționării și consolidării statului ca principal dirijor al politicilor de globalizare. Drept răspuns la provocările globalizării devine consolidarea statelor naționale și implicarea lor activă în rezolvarea problemelor globale.

Reieșind din susmenționatele concluzii generale este necesar să facem un șir de concluzii de ordin particular:

— Globalizarea se dezvoltă în baza statelor naționale, fiecare din ele evoluând ca subiect și obiect al ei, iar împreună constituind pilonii principali ai lumii politice.

— Specificul funcțional al statului național constă în exprimarea intereselor general naționale. Statul național reprezintă instrumentul principal de realizare a puterii și subiectul suveranității.

— Provocările și amenințările globalizării mobilează eforturile statelor naționale în vederea asigurării securității naționale, necesită crearea sistemelor supranaționale, supraregionale și suprablocuri de asigurare a securității internaționale.

— Majoritatea schemelor de guvernare globală pun statul național în centrul relațiilor mondiale, ceea ce confirmă caracterul ei universal.

— Legătura dintre dezvoltarea globală și politicile naționale este complexă și contradictorie: consolidarea statului într-un domeniu poate aduce la urmări nedorite în altele.

— În perspectiva apropiată statul național își va păstra statutul de instituție abilitată în relațiile internaționale, dar evoluția lui în condițiile globalizării va fi însoțită de cedări majore (schimbări în structură, apariția noilor subiecți ai relațiilor internaționale).

— Intensificarea direcționării sociale, estomparea caracterului supradeschis al structurii interne în raport cu factorii externi de acțiune și orientările multivectorale ale politicii externe a Republicii Moldova vor fi în măsură să asigure adaptarea la condițiile globalizării.

Problema științifică abordată în teză constă în cercetarea și determinarea locului și rolului statului național în procesele globalizării.

Conținutul tezei permite elaborarea unor recomandări științifice și practice. Ele se referă la cercetătorii din domeniul științelor politice și administrative, la specialiștii în problemele statului, liderii politici, parlamentele și guvernele naționale, organizațiile și uniunile internaționale și regionale, guvernamentale și nonguvernamentale.

Creșterea influenței proceselor de globalizare asupra statelor naționale necesită renovarea, aprofundarea și lărgirea bazei conceptuale a acestor fenomene și noțiuni fundamentale ale lumii și științelor politice contemporane.

Cercetarea ulterioară a acestei probleme presupune aprofundarea studierii categoriei „statul național”, sintetizând condițiile și tendințele naționale și globale de dezvoltare a statalității contemporane.

Fenomenul lărgirii sferelor de influență a proceselor de globalizare asupra evoluția statului național, precum și influența ultimului asupra dezvoltare a proceselor planetare este o caracteristică obiectivă.

Elaborarea schemelor și modelelor de dezvoltare a statului național trebuie realizată luând în considerație atât aspectele pozitive cât și negative ale globalizării, ceea ce va facilita adaptabilitatea sa la condițiile mereu noi de dezvoltare a comunității mondiale.

Statele naționale trebuie să fortifice interacțiunea cu societatea civilă în scopul elaborării unor direcții mai edificatoare de includere crescândă în sferele de globalizare.

Guvernele și liderii țărilor dezvoltate trebuie să acorde ajutor multilateral țărilor în tranziție luând în considerație acordul benevol și specificul lor național de construcție statală.

Conducerii statelor naționale, partidelor politice, mișcărilor și organizațiilor nonguvernamentale le este necesar să inițieze și să efectueze modernizarea instituțiilor și sistemelor de gestionare a dezvoltării naționale cu luarea în cont a mecanismelor de reglare a proceselor de globalizare.

Statele naționale ar trebui să promoveze mai rațional și mai echilibrat colaborarea regională și internațională de integrare în scopul prevenirii amenințărilor și consecințelor negative ale globalizării.

Comunitatea mondială este chemată de a perfecționa și amplifica mijloacele și mecanismele informaționale, tehnologice, social-politice și financiar-economice de interacțiune, dar și de control asupra respectării normelor, regulilor și standardelor internaționale.

Pe cât aceste propuneri sunt de reale ține de capacitatea țărilor dezvoltate de a echilibra politica sa, de a subordona scopurile curente de conjunctură problemelor de asigurare a securității lumii. Noi nu putem afirma cu siguranța cât de stabilă va fi fermitatea guvernelor acestor țări de a merge pe calea indicată, dar umanitatea speră că perspectiva viitorului va fi mai presus de interesele de moment, pur naționale sau corporative.

LISTA LUCRĂRILOR PUBLICATE LA TEMA TEZEI

1. Малай И. Гражданское общество Республики Молдова в условиях глобализации. In: *Moldoscopie (Probleme de analiză politică). Revista științifică trimestrială. Chișinău: USM, №3 (XXVII), 2004. 0.5 c. ed.*
2. Малай И. Некоторые аспекты влияния глобализации на развитие национального государства. In: *Anale Științifice ale USM. Seria "Științe socioumanistice", vol. II. Chișinău: USM, 2006, c. 107-111. 0.7 c. ed.*
3. Малай И. Некоторые аспекты развития гражданского общества в условиях глобализации. In: *Anale Științifice ale Institutului Umanistic Contemporan. Chișinău: IUC, 2006, c.117-127. 0.6 c. ed.*
4. Малай И. Влияние глобализации на развитие отношений Республики Молдова и Юго-Восточной Европы. In: *Studii Internaționale. Viziuni din Moldova. Universitatea de Stat din Moldova. Chișinău: CEP-USM, 2007, p.53-59. 0.3 c. ed.*
5. Малай И. Критерии безопасности в условиях глобализации. In: *Probleme actuale ale securității internaționale. Ediție științifică. Chișinău: CEPO-USM, 2008, c.149-155. 0.3 c. ed.*
6. Малай И. Концепция гражданского общества через призму глобальных сообществ In: *Procesul de globalizare: provocări și soluții. Ediție științifică. Chișinău: CEPO-USM, 2004, c.169-175. 0.4 c. ed.*
7. Малай И. Глобализация и национальное государство в современных политологических концепциях. In: *Anuar științific al Institutului de Stat de Relații Internaționale din Moldova. Chișinău: CEP-USM, 2006, c. 98-104. 0.5 c. ed.*
8. Малай И. Судьбы развития современных национальных государств в условиях глобализации. In: *Filosofia și perspectiva umană. Materialele conferinței științifice consacrate Zilei Internaționale a Filosofiei. Chișinău: Editura Pontos, 2007, c. 245-249. 0.3 c. ed.*
9. Малай И. Об усилении роли национального государства в современных условиях. In: *Societatea contemporană în viziunea tinerilor cercetători: provocări, contribuții, perspective. Conf. șt. naț. 04.03.2010. Chișinău: Institut de IE și ȘP, 2010, p. 94-102. 0.3 c. ed.*
10. Малай И. Воздействие глобализации на трансграничные отношения национальных государств в контексте управления водными ресурсами. In: *Трансграничное сотрудничество в адаптации бассейна Днестра к изменению климата: Сб. науч. ст. Международная экологическая ассоциация хранителей реки "Есо-TIRAS". Кишинёв, 2011, c. 72-81. 0.5 c. ed.*

BIBLIOGRAFIE

1. Beniuc V., Rusnac Gh. Conceptele și noțiunile de bază ale diplomației. Chișinău: Tipografia Centrală, 1998.
2. Fukuyama F. The Origins of Political Order: From Prehuman Times to the French Revolution. Farrar, Straus and Giroux: New York, 2011. 608 p.
3. Friedman Thomas L. The World Is Flat. A Brief History of the Twenty-first Century. Farrar, Straus and Giroux, 2007. 616 p.
4. Huntington S. The Clash of Civilizations and the Remaking of World Order. N.Y., 2003. 367 p.
5. Juc V. Edificarea relațiilor internaționale postrăzboi rece: aspectele teoretico-metodologice și replieri geostrategice. Chișinău: Tipogr.-Sirius, 2011. 248 p.
6. Moșneaga V., Rusnac Gh. Republica Moldova. Alegeri parlamentare (1994) și geografia politică a electoratului. Chișinău: USM, 1997. 190 p.
7. Moșneaga V., Moraru V., Rusnac Gh., Țurcan V. Fațetele unui proces: migrația forței de muncă din Moldova în Italia. Chișinău: USM, Editura Prim, 2011. 264 p.
8. Ohmae K. The Borderless World – Power and the Strategy in the Interlinked Economy. Free Press, 1995. 214 p.
9. Robertson R. Globalization: Social theory and global culture. Melksham, 2004. 240 p.
10. Rosenau J. Governance in a New Global Order. In: Governing Globalization: Power, Authority and Global Governance. Polity Press, 2002, p. 70-87.
11. Rosenau J. Toward an Ontology for Global Governance. In: Approaches to Global Governance Theory. N.Y. 1999, p. 287-301.
12. Roșca A. Problematika civilizațională în contextul globalizării. In: Probleme regionale în contextual procesului de globalizare. Simpozion Internațional. 9-10 octombrie 2002. Chișinău, 2002, p.228-230.
13. Tishkov V. Ethnicity, Nationalism and Conflict in and After the Soviet Union. The Mind Aflame. London, 1997. 334 p.
14. Toffler A., Toffler H. War and Anti-War Survival at the Dawn of the 21 Century. N.Y., 2004. 302 p.
15. Бади Б. От суверенитета государства к его жизнеспособности In: Мировая политика и международные отношения в 1990-е годы: взгляды американских и французских исследователей. М.: Московский общественный научный фонд, 2001. 346 с.
16. Бауман З. Глобализация. Последствия для человека и общества. М., 2004. 384 с.
17. Бромлей Ю.В. Очерки теории этноса. М., 1983. 440 с.

18. Бромлей Ю.В. К вопросу о выделении этносов среди других человеческих общностей. In: Этнос и политика: Хрестоматия. Автор-составитель А.А. Прусаускас. Москва: УРАО, 2000. 400 с.
19. Дробижева Л.М. Возможность либерального этнонационализма. In: Реальность этнических мифов. М.: Гендальф, 2000. Аналитическая серия. Выпуск 3. 382 с.
20. Лукашук И. И. Взаимодействие международного и внутригосударственного права в условиях глобализации. In: Журнал российского права. 2002, № 3, с. 115.
21. Лукашук И.И. Глобализация, государство, право, XXI век. М.: Спарк, 2000. 232 с. Малай И. Влияние глобализации на развитие отношений Республики Молдова и Юго-Восточной Европы. In: Studii Internaționale. Viziuni din Moldova. Univ.de Stat din Moldova. Chișinău: CEP-USM, 2007, p.53-59.
22. Малай И. Воздействие глобализации на трансграничные отношения национальных государств в контексте управления водными ресурсами. In: Трансграничное сотрудничество в адаптации бассейна Днестра к изменению климата: Сб. науч. ст. Международная экологическая ассоциация хранителей реки "Есо-TIRAS". Кишинёв, 2011, с. 72-81.
23. Малай И. Глобализация и национальное государство в современных политологических концепциях. In: Anuar științific al Institutului de Stat de Relații Internaționale din Moldova. Chișinău: CEP-USM, 2006, с. 98-104.
24. Малай И. Гражданское общество Республики Молдова в условиях глобализации. In: Moldoscopie (Probleme de analiză politica). Revista științifică trimestrială. Chișinău: USM, №3 (XXVII), 2004.
25. Малай И. Концепция гражданского общества через призму глобальных сообществ In: Procesul de globalizare: provocări si soluții. Ediție științifică. Chișinău: CEPO-USM, 2004, с.169-175.
26. Малай И. Критерии безопасности в условиях глобализации. In: Probleme actuale ale securității internaționale. Ediție științifică. Chișinău: CEPO-USM, 2008, с.149-155.
27. Малай И. Некоторые аспекты влияния глобализации на развитие национального государства. In: Anale Științifice ale USM. Seria "Științe socioumanistice", vol. II. Chișinău: USM, 2006, с. 107-111.
28. Малай И. Некоторые аспекты развития гражданского общества в условиях глобализации. In: Anale Științifice ale Institutului Umanistic Contemporan. Chișinău: IUC, 2006, с.117-127.

29. Малай И. Об усилении роли национального государства в современных условиях. In: Societatea contemporană în viziunea tinerilor cercetători: provocări, contribuții, perspective. Conf. șt. naț. 04.03.2010. Chișinău: Inst. de Integrare Europeană și Șt. Politice, 2010, p. 94-102.
30. Малай И. Судьбы развития современных национальных государств в условиях глобализации. In: Filosofia și perspectiva umană. Materialele conferinței științifice consacrate Zilei Internaționale a Filosofiei. Chișinău: Editura Pontos, 2007, с. 245-249.
31. Назария С. История международных отношений и политики великих держав в новейшее время. Курс лекций. К.: Тірогр. Centrală, 2007. 688 с.
32. Розенау Дж. Мировая политика в движении: Теория изменений и преемственности. In: ИНИОН. Реферат. М., 2002.
33. Розенау Дж. Новые измерения безопасности: взаимодействие глобальных и локальных динамик. In: Социально гуманитарные знания, 2001, №2, с. 262-284.
34. Сакавич В.А. Антиглобализм: причины, сущность и основные формы. Кишинэу, 2004, 303 с.
35. Сорос Д. О глобализации. М.: Эксмо, 2004. 123 с.
36. Сорос Д. Кризис мирового капитализма. М., 1999. 260 с.
37. Тишков В.А. О нации и национализме. In: Свободная мысль, 1996, № 3, с. 35.
38. Тишков В.А. О феномене этничности. In: Этнографическое обозрение, 1997, № 3.
39. Тишков В.А. Выступление на международной конференции «Современное государство и глобальная безопасность», 04.09.2009. Ярославль. http://www.valerytishkov.ru/cntnt/novye_publicatii/tekst_vyst.html (vizitat 10.10.2010)
40. Фукуяма Ф. Строительство государств: пособие для начинающих. In: Россия в глобальной политике, 24 июня 2004. www.globalaffairs.ru (vizitat 10.11.2010)
41. Фукуяма Ф. Конец истории и последний человек. М.: АСТ, 2005. 275 с.
42. Фукуяма Ф. Сильное государство. Управление и мировой порядок в XXI веке. М.: АСТ, 2010. 220 с.
43. Хантингтон С. Столкновение цивилизаций. М.: Изд. АСТ, 2003. 456 с.
44. Хобсбаум Э. Нации и национализм после 1780 года. СПб., 1998. 306 с.

ADNOTARE

la teza de doctor în științe politice *Locul și rolul statului național în procesele globalizării*,
autor **Irina Malai**

Specialitatea 23.00.01 – teoria, metodologia și istoria politologiei; institute și procese politice. Chișinău, 2010. *Structura tezei*: introducere, patru capitole, concluzii și recomandări, bibliografia din 181 de surse, 132 de pagini textul de bază. Rezultatele tezei de doctorat au fost expuse în 9 articole publicate în culegeri și reviste de specialitate din Republica Moldova.

Domeniul de studiu. Lucrarea dată constituie o cercetare în domeniul politicii naționale și internaționale a problemelor dezvoltării statului național sub influența proceselor de globalizare.

Scopul și obiectivele lucrării. Scopul investigației îl prezintă cercetarea problemelor și perspectivelor dezvoltării statului național, particularităților schimbărilor structural-funcționale și consolidării acestuia în procesul globalizării. Atingerea scopului presupune soluționarea următoarelor obiective: concretizarea și analiza noțiunii de stat național în baza literaturii speciale de profil; concretizarea și sistematizarea metodelor teoretice și studierea fenomenului globalizării; studierea și expunerea mecanismelor de influență a globalizării asupra dezvoltării statului național; cercetarea principalelor tendințe de dezvoltare politică a Republicii Moldova în contextul globalizării.

Metodologia cercetării științifice. Metodologia cercetării este bazată pe metode științifico-cognitive, principii conceptuale de abordare sistemică, principii de analiză structural-funcțională, concluzii fenomenologice (cu respectarea de către autor a considerentelor materialiste), ideii cultural-civilizaționale și sinergetice, raporturile „subiect-obiect”, etc.

Noutatea și originalitatea științifică. Problema științifică abordată constă în cercetarea și determinarea locului și rolului statului național în procesele globalizării. Teza de doctorat reprezintă un studiu, în care tematica identificării rolului statului național în contextul globalizării este analizată prin prisma analizei sistemice. Lucrarea stabilește tendințele și perspectivele dezvoltării, precum și este analizat rolul statului național în procesul consolidării orânduirii contemporane, luând în considerare rigori ale globalizării.

Importanța teoretică. Importanța teoretico-științifică a lucrării o constituie analiza sistemică a aparatului terminologic, esenței și perspectivelor dezvoltării statului național în contextul proceselor de globalizare. Materialele tezei pot fi utilizate în perfecționarea politicii de stat, practicii diplomatice în condițiile modernizării politico-sociale a civilizației contemporane.

Valoarea aplicativă a lucrării. Aspectele teoretice și concluziile politico-practice expuse în lucrare, de rînd cu abordarea metodologică, pot fi utilizate în cadrul cercetărilor teoretice și științifico-aplicative ale problemelor relațiilor internaționale și dezvoltării globale, evoluției statului național, societății civile și culturii politice.

Implementarea rezultatelor științifice. Considerentele de bază și unele rezultate ale studiului au fost expuse în nouă publicații, au fost aprobate în cadrul conferințelor științifico-practice naționale și internaționale.

Cuvinte cheie: națiune, etnie, stat, stat național, suveranitate, globalizare, probleme globale, dimensiuni globale, interes național, cosmonomie, ordine mondială, organe suprastatale, structuri transnaționale, comunitate internațională, cooperare internațională, structuri regionale, cooperare regională, procese politice.

АННОТАЦИЯ

диссертации на соискание ученой степени доктора политических наук *Место и роль национального государства в процессах глобализации*, автор Ирина Малай

Специальность 23.00.01 – теория, методология и история политологии; политические институты и процессы. Кишинев, 2010.

Структура работы: введение, 4 главы, выводы и рекомендации, библиография из 181 источника, 132 страницы основного текста. Результаты диссертации изложены в 9 научных статьях, опубликованные в научных журналах в Республике Молдова.

Область исследований. Данная работа представляет собой политологическое исследование в сфере национальной и мировой политики проблем развития национального государства в условиях глобализации.

Цель и задачи работы. Целью исследования является изучение проблем и перспектив развития национального государства, особенностей его структурно-функциональной трансформации и укрепления в процессе глобализации. Поставленная цель предполагает решение следующих задач: конкретизировать и проанализировать представленные в специальной литературе основные трактовки понятия национального государства; уточнить и обобщить теоретические подходы и исследования феномена глобализации; раскрыть и изучить механизмы влияния глобализационных процессов на развитие национального государства; изучить основные тенденции политического развития Республики Молдова в условиях глобализации.

Научно-исследовательская методология. Методология исследования основана на общих методах научного познания, концептуальных принципах системного подхода, положениях структурно-функционального анализа, выводах феноменологии (при сохранении автором материалистических позиций), идеях культурно-цивилизационного и синергетического подходов.

Научная новизна и оригинальность. Научная проблема данного исследования состоит в изучении и определении места и роли национального государства в процессах глобализации. В диссертации данная тематика рассмотрена через призму системного анализа. В работе выявлены тенденции и перспективы развития, а также значимости национального государства в процессе строительства современного миропорядка с учетом условий и требований глобализации.

Теоретическое значение работы. Научно-теоретическая значимость исследования заключается в системном анализе понятийного аппарата, сущности и перспектив развития национального государства в условиях глобализации. Материалы работы могут быть полезны для совершенствования государственной и политической деятельности, дипломатической практики в условиях общественно-политического обновления современной цивилизации.

Прикладное значение работы. Представленные и обоснованные в работе теоретические положения и политико-практические выводы, а также методологические подходы могут быть использованы в процессе общетеоретических и научно-практических исследований проблем международных отношений и глобального развития, эволюции национального государства, гражданского общества и политической культуры.

Реализация научных результатов. Основные положения и некоторые результаты исследования изложены в девяти опубликованных работах, апробированы на международных и национальных научно-практических конференциях.

Ключевые слова: нация, этнос, государство, национальное государство, суверенитет, глобализация, глобальные проблемы, глобальное измерение, национальный интерес, национальная безопасность, мироустройство, мировой порядок, межгосударственные союзы, международное сообщество, международное сотрудничество, региональные объединения, региональное сотрудничество.

ANNOTATION

to the Ph.D. thesis in political sciences *Place and Role of National State in the Process of Globalization*, written by **Irina Malai**

Speciality 23.00.01 - the theory, methodology and history of political science; political institutes and processes. Chisinau, 2010. *Structure of research*: introduction, 4 chapters, conclusions and recommendations, the bibliography consists of 181 sources, 132 pages of the basic text. Results of the thesis are set out in 9 articles, published in scientific editions in Republic of Moldova.

Field of study. The given work represents the research in sphere of national and world politics in a context of development of the national state under the influence of globalization.

The purpose and the problems of research. The purpose of this research is studying the problems and prospects of the national state development, features of its structural functional transformation and it strengthening under the influence of globalization. The object in view assumes the decision of the following problems: to specify and to analyse the basic version of the national state concept presented by the special literature; to define and to generalize theoretical approaches and researches of a phenomenon of globalization; to disclose and study mechanisms of globalization processes influence on the development of the national state; to investigate the basic tendencies of political development of Republic of Moldova in the conditions of globalization.

Scientific research methodology. The methodology of the research is based on the general methods of scientific knowledge, conceptual principles of the systems approach, standing of the structural functional analysis, conclusions of phenomenology (thus the author keeps materialistic views), critically comprehended ideas of cultural, civilization and synergetic approaches.

Scientific novelty and originality aspects. The research problem includes studying and definition of a place and a role of the national state in processes of globalization. These theses are considered through a prism of the systemic concept. There are tendencies and prospects of the national state development presented in the research, as well as its important function and position in a modern world order with a glance of globalization are committed.

Theoretical significance aspects. The scientific-theoretical importance of research consists in the system analysis of the scientific definitions, the essence and prospects of the national state development under the influence of globalization. Materials of work can be useful to perfection of the state and political activity, diplomatic practice in conditions of political updating a modern civilization.

Applied value of the research. The theoretical positions presented and proved in the research and the practical politics conclusions, as well as methodological approaches, can be used during general theoretical and scientifically practical investigations of the problems of international relations and global development, evolution of the national state, a civil society and political culture.

Implementation of scientific results. Substantive provisions and some results of the research are set out in nine articles and defended at the national and international scientific conferences.

Keywords: the nation, ethnos, the state, the national state, sovereignty, globalization, global problems, global measurement, national interest, national safety, the global order, the interstate unions, the international community, the international cooperation, regional associations, regional cooperation.

MALAI IRINA

**LOCUL ȘI ROLUL STATULUI NAȚIONAL ÎN PROCESELE
GLOBALIZĂRII**

**SPECIALITATEA: 23.00.01 – TEORIA, METODOLOGIA ȘI ISTORIA
POLITOLOGIEI; INSTITUȚII ȘI PROCESE POLITICE**

Autoreferat al tezei de doctor în științe politice

Aprobat spre tipar:
Hârtie ofset. Tipar ofset.
Coli de tipar: 1,25

Formatul hârtiei 60x84 1/16
Tirajul 30 ex.
Comanda Nr.

Centrul Editorial-Poligrafic al USM
str.A.Mateevici, 60, Chișinău, MD 2009